

Радкевич Д. О.
*аспірант кафедри економіки,
Вищий навчальний заклад
«Університет економіки та права “КРОК”»
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-366-1-14>

СТРАТЕГІЇ РЕПАТРІАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ: ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ЗБАГАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Міграція в Україні характеризується значними викликами та можливостями. Останні події підкреслили важливість аналізу міграційних процесів у країні та пошуку ефективних шляхів репатріації. Міграція впливає на розвиток країни як причина, наслідок та каталізатор, відіграючи ключову роль у досягненні цілей сталого розвитку. Україна має велику діаспору, чисельність якої сягає до 20 мільйонів осіб, 1,36 мільйона внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та 1,3 мільйона трудових мігрантів, які вносять вагомий вклад у економіку країни через грошові перекази, що складають десять відсотків ВВП [5].

В рамках світової ініціативи Показників Управління Міграцією (MGI) було розроблено профіль країни, який надає українській владі уявлення про політичні важелі, які можуть бути використані для покращення та зміцнення управління міграцією. Цей профіль забезпечує засоби для порівняння політики управління міграцією з найкращими міжнародними практиками та дозволяє урядовим органам оцінювати свої програми та сприяти стратегічному плануванню. Понад 90 показників профілю допомагають у визначенні напрямків від боротьби з торгівлею людьми до управління кордонами, від спілкування держави з громадянами, які бажають повернутися з-за кордону, до доступу нерегулярних мігрантів до охорони здоров'я, та від партнерства з приватним сектором до інтеграції потенціалу розвитку міграції в національні стратегічні політики [4].

Людський капітал виступає як ключовий елемент у зміцненні обороноздатності країни та її відновленні після конфліктів, а також

служить основою для продовження інтеграції України в європейське співтовариство. Значення розвитку людського потенціалу, як основи для економічного та соціального прогресу, важко переоцінити. Це передбачає підтримку та розвиток особистості, її здібностей та компетенцій, перетворення людини на активного учасника економічних процесів [1].

У світлі вищевказаного, українське керівництво визнає актуальність і пріоритетність питання розвитку людського капіталу, що знайшло відображення у прийнятті Стратегії людського розвитку. Основою цієї стратегії є визначення ключових напрямків діяльності у таких сферах, як покращення медичного обслуговування та демографічної ситуації, розвиток освіти, науки, культури та спорту, забезпечення гендерної рівності, а також підвищення життєвого рівня громадян.

В умовах війни, виникає необхідність адаптації Стратегії до нових реалій, з огляду на значні виклики, зокрема, втрату частини людських ресурсів через вимушену міграцію. Пріоритетами у цьому контексті є не лише відновлення та розвиток внутрішнього людського потенціалу, але й залучення уваги до важливості психологічної підтримки, реінтеграції вимушених переселенців, та створення умов для їх активної участі в процесах відбудови країни та її подальшого розвитку [3].

На сучасному етапі процес реінтеграції трудових мігрантів в Україні здійснюється без безпосередньої участі державних структур, базуючись переважно на індивідуальних рішеннях мігрантів щодо повернення додому та їхніх особистих зусиллях з адаптації. Важливим фактором є також міграційна політика країн, що приймають, які, маючи власні інтереси у залученні робочої сили з України, можуть адаптувати свої законодавчі норми таким чином, що українські мігранти залишаються там на триваліший час. Це, в свою чергу, ставить під загрозу можливість України залучати цей людський капітал для власного розвитку.

Яскравий приклад цього – міграційні реформи в Польщі, що були спрямовані на компенсацію власних демографічних втрат через еміграцію своїх громадян до більш розвинутих країн Європи, що спричинило збільшення притоку українських мігрантів.

У контексті соціально-економічних труднощів, з якими Україна стикається на шляху розвитку, необхідність в революційних змінах для повернення та інтеграції трудових мігрантів може виявитися

занадто ризикованою. Раптові зміни можуть спровокувати нові економічні виклики, зокрема, зростання безробіття та зниження життєвого рівня громадян [2].

Таким чином, постає необхідність комплексного підходу до розвитку людського капіталу, що включає підтримку здоров'я населення, забезпечення якісної освіти, підтримку науки та інновацій, а також соціальну захищеність і підвищення рівня життя громадян, що стане фундаментом для стійкого розвитку України в майбутньому.

Для ефективної реінтеграції трудових мігрантів в Україні пропонуються наступні кроки. Початок має бути покладено з детального вивчення потреб мігрантів та стимулів для їх повернення, включно з соціальними, економічними, та освітніми аспектами. На основі аналізу слід розробити комплексну стратегію, яка охоплює соціальну підтримку, освіту, перекваліфікацію, зайнятість та психологічну допомогу. Важливо також створити умови для розвитку бізнесу та залучення інвестицій для стимулювання економічного зростання та створення робочих місць. Розвиток інфраструктури та доступ до якісних соціальних служб покращить умови життя і сприятиме адаптації мігрантів.

Необхідний перегляд законодавства для кращого захисту прав мігрантів та стимулів для їх повернення. Співпраця з країнами прийому для розробки спільних програм реінтеграції, інформаційна підтримка через онлайн-платформи та центри підтримки, програми соціальної інтеграції, та психологічна допомога також є ключовими. Завершальним кроком стане моніторинг та оцінка програм для їх оптимізації. Ці заходи мають бути спрямовані на створення сприятливих умов для повернення мігрантів, використання їх потенціалу для відновлення та розвитку України.

Впровадження цих кроків вимагатиме координованих зусиль уряду, неурядових організацій, міжнародних партнерів та самої мігрантської спільноти. Однак, реалізація цього комплексного підходу матиме важливу роль у стабілізації соціально-економічної ситуації в країні, покращенні демографічної обстановки, та в кінцевому підсумку, сприятиме прискоренню процесів відновлення та розвитку України після війни. Залучення трудових мігрантів до відновлення країни не лише допоможе вирішити питання дефіциту робочої сили, але й значно посилить потенціал для економічного зростання, забезпечивши водночас соціальну стабільність.

Література:

1. Богдан Т. Як повернути українських біженців додому після війни. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/28/695503/>
2. Новікова О., Залознова Ю, Азьмук Н. Відновлення людського капіталу України у післявоєнний період з використанням переваг цифровізації. *Журнал європейської економіки*. Жовтень – грудень 2022. Том 21. № 4 (83). С. 490–427.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію людського розвитку» Указ Президента України № 225/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2252021-39073>
4. International Organization for Migration. Migration – “A Cause, Consequence and Catalyst of Development in Ukraine”. URL: <https://www.iom.int/news/migration-cause-consequence-and-catalyst-development-ukraine>
5. Migration Data Portal. Ukraine key figures 2023. URL: <https://www.migrationdataportal.org/sites/g/files/tmzbd1251/files/2023-02/ukraine-key-figures-2023.pdf>